

ტრანსნაციონალური კორპორაციების უარყოფითი და დადებითი გავლენები

ლია ბაღდოშვილი,
მარიამ კოზოლაშვილი
თსუ სტუდენტები

რეზიუმე

ტრანსნაციონალური კორპორაციები, დიდი სამენარმო კორპორაციებია, რომლებიც ბიზნეს საქმიანობას მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში ახორციელებენ. ტრანსნაციონალური კორპორაციები გლობალიზაციის ნათელი მაგალითია, რომელსაც როგორც დადებითი ასევე ბევრი უარყოფითი ზეგავლენის მოხდენა შეუძლია მესამე მსოფლიოს ქვეყნებზე, განვითარებად სახელმწიფოებზე. ხშირად ვხვდებით მუშათა ექსპლუატაციის, არასათანადო სამუშაო გარემოს და ძალიან დაბალ ხელფასს, გარემოს დაბინძურების რისკების ზრდას. რაც შეეხება დადებით ასპექტებს ტრანსნაციონალური კორპორაციები განვითარებად ქვეყნებში ქმნიან ახალ სამუშაო ადგილებს, ნერგავენ თანამედროვე ეკონომიკურ სტანდარტებს იზრდება ექსპორტი.

საკვანძო სიტყვები: ტრანსნაციონალური კორპორაცია, გლობალიზაცია, ეკონომიკა, განვითარებადი ქვეყნები.

შესავალი

ტრანსნაციონალური კომპანია დიდი საერთაშორისო კორპორაციაა, რომელსაც აქვს დიდი ბიუჯეტი და თავის საქმიანობას მსოფლიოს რამდენიმე ქვეყანაში ეწევა. ასეთი კომპანიები დიდ გავლენას ახდენენ მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებზე, ისევე, როგორც ადგილობრივ ეკონომიკაზე.

როგორც ნესი, სათაო ოფისები დიდ მდიდარ ქალაქებში მდებარეობს, ხოლო საწარმოები შედარებით დაბალი ეკონომიკური განვითარების მქონე ქვეყნებში და პერიფერიულ რეგიონებში. კორპორაციები კონცენტრირებულნი არიან პროდუქტის დაბალ ფასად წარმოებაზე, შესაბამისად, ირჩევენ ისეთ ქვეყნებს, რომ-

ლებშიც შეძლებენ იაფი მუშახელის დაქირავებას. ტრანსნაციონალურ კორპორაციას გააჩნია სათაო ოფისი ერთ სახელმწიფოში და ფილიალები სხვა სახელმწიფოებში.

მიუხედავად იმისა, რომ ერთი შეხედვით ტრანსნაციონალური კორპორაცია კარგ ზეგავლენას უნდა ახდენდეს მიმღები ქვეყნის ეკონომიკაზე, ხშირად ვაწყდებით საპირისპირო შედეგებს.

ამ სამეცნიერო სტატიის მიზანია, აღწეროს ტრანსნაციონალური კორპორაციების დადებითი და უარყოფითი გავლენები განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკაზე.

ძირითადი ნაწილი

როგორც უკვე აღვნიშნეთ ტრანსნაციონალურ კომპანიებს განვითარებად ქვეყნებზე შეიძლება ჰქონდეთ როგორც დადებითი ისე უარყოფითი გავლენა. მოგებისთვის ტრანსნაციონალურ კომპანიებს სჭირდებათ იაფი მუშახელი და ადვილად მოპოვებადი ნედლეული, ამიტომ მესამე მსოფლიოს ქვეყნები უფრო მიმზიდველია მათთვის. ისინი ასაქმებენ ადგილობრივ მოსახლეობას, რომლებიც დაბალი სოციალური ფენის წარმომადგენლები არიან და სთავაზობენ ისეთ ანაზღაურებას, რომლითაც მხოლოდ პირველადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაა შესაძლებელი. მათი სამუშაო პირობები მკვეთრად განსხვავდება სტანდარტებისგან.

ადგილი, სადაც დასაქმებულებს უნევთ მუშაობა არის საზიანო ჯანმრთელობისთვის, ასევე გასათვალისწინებელია სამუშაო დროის ხანგრძლივობა. ხშირ შემთხვევაში კომპანიები მათ არ სთავაზობენ ჯანმრთელობის დაზღვევას.

მკვლევარების დასკვნით ტრანსნაციონალური კომპანიების ქვეყანაში შემოსვლა მხოლოდ მაღალი სოციალური ფენისთვის იქნება მომგებიანი და ეს არ შეცვლის დაბალი სოციალური ფენის წარმომადგენლების ცხოვრებას უკეთესობისკენ. არის მანსი, რომ პირირიქით ის გაუარესდეს კიდევ.

მაგალითად ინდონეზიაში არის “დონგ ჟოეს” ფეხსაცმლის ფაბრიკა, სადაც იკერება ბრენდი “რიბოკის” სპორტული ფეხსაცმელი. აქ დასაქმებული ადამიანების თვიური ხელფასი 39 დოლარს

შეადგენს. ეს თანხა კი რიბოკის ერთი წყვილი ფეხსაცმლის მთელი ღირებულების ნახევარიც არ არის.

ტრანსნაციონალური კომპანიები ამ გზით ცდილობენ თავი აარიდონ გადასახადებს და ირჩევენ ისეთ ქვეყნებს, სადაც ტარ-იფები დაბალია.

მიუხედავად იმისა, რომ ტნკ-ს (ტრანსნაციონალური კომპანია) მიმღები ქვეყნისთვის მოაქვს გარკვეული მოგება, მას ასევე ადვილად შეუძლია ამ შემოსავლის წყაროს სურვილის შემთხვევაში შეწყვეტა, ვინაიდან მას არანაირი პასუხისმგებლობა არ გაჩნია ქვეყნის მიმართ. ისინი გადაწყვეტილებებს იღებენ დამოუკიდებლად მათი დამფუძნებელი ქვეყნის სტანდარტების მიხედვით და არ ითვალისწინებენ მასპინძელი ქვეყნის მოთხოვნებს. თუ ეკონომიკური კლიმატი არსებულ ქვეყანაში წამგებიანი იქნება მისი ბიზნესისთვის ის ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე დატოვებს სახელმწიფოს.

რაც უფრო მეტ მოგებას ნახულობს ტრანსნაციონალური კომპანია მით უფრო მეტ პროდუქტს გზავნიან მშობლიურ ქვეყანაში, რაც კიდევ უფრო ზრდის ეკონომიკურ განსხვავებას განვითარებად და განვითარებულ ქვეყნებს შორის. მაგალითად კომპანია „ნაიკი“ ინდოეთში და ვიეტნამში აწარმოებს საკუთარ პროდუქციას, დაბალანაზღაურებადი მუშახელის და მცირე გადასახადების გამო. იქ მიღებული შემოსავალი არანაირად არ ხმარდება მასპინძელ ქვეყანას, არამედ ბრუნდება მშობლიურ ქვეყანაში, რათა განავითარონ უფრო მაღალი ტექნოლოგიები.

ტრანსნაციონალური კომპანიების ნეგატიური გავლენა არ აისახება მხოლოდ იქ დასაქმებულ ადამიანებზე, არამედ ასევე ქვეყნის ეკოლოგიაზე. როგორც უკვე ვიცით ფაბრიკა-ქარხნები აზიანებენ ადგილობრივ გარემოს გამონაბოლქვით და ნარჩენებით. ხშირად საწარმოს ასაშენებლად იჩეხება ტყეები, მის გარშემო ტერიტორია ხდება დაუსახლებელი და არის შემთხვევები როდესაც სასმელი წყალი ბინძურდება, რაც ხშირ შემთხვევაში მოსახლეობაში სხვადასხვა დაავადებების მიზეზი ხდება. ამასთანავე, წიაღისეულის მოპოვების დროს გამოყოფილმა აირებმა შეიძლება გამოიწვიოს მჟავე წვიმები და სასუნთქ გზებთან დაკავშ-

ირებული პრობლემები. ეს ყველაფერი ძალიან დიდ ყურადღებას და სიფრთხილეს საჭიროებს.

მიუხედავად იმისა, რომ ტრანსნაციონალურ კორპორაციებს ბევრი ნეგატიური ასპექტი ახასიათებთ, ისინი გარკვეული პოზიტივის მატარებლები მაინც არიან ქვეყნისთვის და კომპანიებში დასაქმებული ადამიანებისთვის.

- მთავარი დადებითი რაც ტრანსნაციონალურ კორპორაციებს ახასიათებთ ეს არის ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა. მიუხედავად იმისა, რომ ასეთ კორპორაციებში მომუშავე ადამიანთა ანაზღაურება არც თუ ისე მაღალია, დასაქმებულები გარკვეული საჭიროებების დაკმაყოფილებას ახერხებენ, იძენენ გამოცდილებას, სოციალურ ქსელს და ა.შ.

- მუშაობის ახალი მეთოდების სწავლება- ტრანსნაციონალური კორპორაციები, როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მულტიკომპანიები, რომლებსაც, რა თქმა უნდა, ახასიათებთ დიდი გამოცდილება და მონესრიგებული მენეჯმენტი. შესაბამისად განვითარებად გვეყენებში ისინი ნერგავენ ბიზნესის მართვის თანამედროვე მეთოდებს.

- ინფრასტრუქტურის განვითარება - ტრანსნაციონალური კორპორაციები ხშირ შემთხვევაში ხელს უწყობენ ქვეყნებში ინფრასტრუქტურის განვითარებას, გზების დაგებას, წყალგაყვანილობის სისტემის დანერგვას და ა.შ

დასკვნა

ამჟამად არც ერთი მნიშვნელოვანი პროცესი არ ხდება მსოფლიო ეკონომიკაში ტრანსნაციონალური კომპანიების მონაწილეობის გარეშე. ისინი პირდაპირ და ირიბად მონაწილეობენ მსოფლიო პოლიტიკურ პროცესებში და, შეიძლება ითქვას, რომ ძირითად ძალას წარმოადგენენ, რომლებიც მსოფლიოს თანამედროვე და მომავალ იერსახეს აყალიბებს. ტრანსნაციონალურ კორპორაციებს დიდი გავლენა აქვთ განვითარებად ქვეყნებზე. ისინი პირდაპირ თუ ირიბად ერევიან მათ ეკონომიკასა თუ ყოველდღიურობაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. https://unctad.org/en/Docs/diaeiia20083_en.pdf
2. <https://core.ac.uk/download/pdf/82283168.pdf>
3. https://www.researchgate.net/publication/289828984_The_role_of_transnational_corporations_in_the_globalisation_process
4. https://www.researchgate.net/publication/308739337_Transnational_Corporations_in_the_Global_World_Economic_Environment
5. https://www.researchgate.net/publication/309744126_Innovative_Strategies_of_Transnational_Companies_and_Synergy_Effect_of_Technologisation

**ADVANTAGES AND DISADVANTAGES
OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS**

Lia Bagdoshvili
Mariam Kozolashvili
PhD students of TSU

RESUME

Transnational Corporation (TNC) can be known as Multinational Corporation which has offices and factories in many different developing countries while their headquarters are located in developed countries.

Transnational Corporations are the great examples of Globalization. TNC can have both, the positive and negative impacts on developing countries. One of the disadvantages that TNC involve in trading include exploiting cheap labor, widening the gap between developed and developing countries and causing pollution. The advantages toward host countries- Positive Economic impact, Increase employment rate, Technology contribution, Enhancement of export.

Key Words: Transnational Corporation, Globalization, Economic impact.